

אברהם ריקליס ז"ל

נפטר בכ"ב באדר א' תשמ"א (26 בפברואר 1981)

הובא לקבורות בכ"ג באדר א' - 27 בפברואר

שוב נפגם הנוף האנושי של ישובנו הקיבוצי: הלך מאתנו אברהם, חבר יקר וידיד לרבים, תלמיד חכם ומשכיל, שינק יניקתו הרוחנית מאהלי שם ומיפיותו של יפת כאחד. לליד ליטא בעיר המחוז פוניוויז', שהיתה ידועה בישראל בעיקר בשל הישיבה בעלת הרמה הגבוהה, שבראשה עמד אביו של אברהם הרב רבי דב בר ריקליס (לפני הרב כהנמן). רבי בר (שנקה ילתו קראו לו בשם-חיבה ברצ'יק) היה מגדולי התורה בליטא, ונוסף על כך היתה לו גם זיקה לפילוסופיה, במיוחד לספינוזה.

תחילה למד אברהם בישיבה, אחר כך גמר גימנסיה עברית, אולם שאיפתו היתה להמשיך בהשכלתו. באחד באפריל 1925 נפתחה בירושלים האוניברסיטה העברית על הר הצופים. אברהם עלה לארץ ונתקבל באוניברסיטה כתלמיד מן המניין בלימודי היהדות, וזכה להיות בה בין הסטודנטים של המחזור הראשון. הואיל והאוניברסיטה צעדה אז את צעדיה הראשונים, והלימודים עדיין לא היו מסודרים כראוי, לא נמצא בה אברהם את מבוקשו, ובעצת הפרופסורים נסע לווינה ונכנס כתלמיד מן המניין לבית-המדרש העברי למורים "פדגוגיון" מיסודו של המלומד הנוזע, חוקר המקרא, התלמוד והמדרשים והשירה העברית של ימי הביניים הפרופסור צבי פרץ חיות (חייס), שהיה גם הרב הראשי בווינה וממנה יגיה של התנועה הציונית העולמית. נוסף על לימודיו בבית המדרש למורים למד אברהם גם "פסיכולוגיה אינדיווידואלית" לפי שיטתו של אלפרד אדלר, שהיה תלמידו של יוצר הפסיכואנליזה זיגמונד פרויד, אך ב-1910 פרש ממנו וליסד אסכולה משלו.

עם גמר חוק לימודיו בווינה נסע אברהם לליטא להתראות עם משפחתו, וכוונתו היתה לעלות משם לארץ. אולם עוכב שם על ידי התנועה וצורף למרכז "החלוץ". את פעולתו הציבורית עשה, כמקובל שם בימים ההם, בהתנדבות והתפרנס מהוראה בגימנסיון עברי, שגם בעבודתו זו ראה שליחות. האנשים שעבדו יחד איתו יודעים לספר רבות על מסירותו לכל תפקידיו שקיבל עליו - הן בתנועה והן בתחום ההוראה והחינוך. יחד עם חבריו יזם הקמת רשת ענפה של קיבוצי הכשרה ל"החלוץ", דאג, בין השאר לסידור עזרה רפואית לחלוצים שבהכשרה וכן להבראה ולנופש לנזקקים. כך פעל אברהם בתחום האירגוני-מעשי והתרבותי-חינוכי כאחד - מיזוג שהוא נדיר, כרגיל. חברנו המנוח ישראל מהרש"ק, שהיה אז בליטא שליח מטעם התנועה בארץ-ישראל, פעל יחד עם אברהם והשפיע עליו שידחה את עלייתו לארץ למען צרכי התנועה בליטא. לכן עלה לארץ רק ב-1936, והצטרף לפלוגת נס-ציונה של הקיבוץ המאוחד, שאנשיה יסדו לאחר מכן את קיבוץ דפנה שבגליל-העליון. כעבור שנתיים בא, יחד עם רעייתו רבקה (תבלח"א) לאשדות-יעקב בהשפעתו ובהמלצתו של ישראל מהרש"ק. כאן עבד בענף הבכנות ובעת ובעונה אחת גם בהוראה ובחינוך בחברות נוער עולה.

עם תום מלחמת העולם השנייה נשלח לפעולה בקרב שארית הפליטה במחנות העקורים באיטליה. ושוב מספרים האנשים שעבדו שם יחד עמו, כי לא היה גבול למסירותו במילולי תפקידו זה, במיוחד בטיפול באנשים שבורים ורצוצים מבחינה נפשית וגופנית, שהיו זקוקים לעידוד וליחס אנושי.

בשובו משליחותו באיטליה עבד בבית, וכעבור זמן מה נדדש לפעולה בתנועה - בוועד הקליטה של איחוד הקבוצות והקיבוצים. עם גמר פעולתו זו חזר הביתה לענפו, ענף הבנות והמשיך בו בהתמדה.

בשנים האחרונות נחלש גופו, אך לא רצה לוותר על העבודה. הואיל ומפאת מצב בריאותו נאלץ לעזוב ענף הבנות, עבר לעבודה בחדר-האוכל. לאחרונה סבל רבות ממחלת-הלב, והיא שהכריעה אותו...

תכונה הראויה במיוחד לציון שבו היא מידת הכנסת האורחים. ניתן לומר, כי בית הריקליסים שנאשדות-יעקב היה בבחינת "ביתו של אברהם אבינו": בבית תמיד אורחים - בשבתות ובחגים, ואף בימות החול, אורחים מהמקום (חברים, מתנדבים מחו"ל) אורחים מהסביבה, אורחים ממרחקים, והכל מתקבלים בסבר פנים יפות.

וכך יזכרו את אברהם בתוכנו לאורך ימים.

שלום לעפרו.

יצחק מאור

(מתוך דברי ההספד ליד הקבר)

